

Принципи Торонто¹ (Ключові пріоритети проведення реформ в Україні)

Преамбула:

Ми, представники українських реформаторських сил у громадянському суспільстві та приватному секторі у процесі підготовки до Третьої української конференції з питань реформ, що відбувається у Торонто 2-4 липня 2019 року, домовилися про такі принципи, які представляємо чинному та майбутньому урядам України, теперішньому та наступному складу Верховної Ради України, Президенту України.

Ми відзначаємо результати масштабних реформ, які відбулися після Революції Гідності в Україні, і підтверджуємо наше прагнення до їх подальшого впровадження та втілення. Ми усвідомлюємо важливість консолідації всіх реформаторських сил в умовах міжнародного збройного конфлікту між Україною та РФ, і підтверджуємо нашу готовність продовжувати спільну роботу щодо здійснення реформ.

Україна зараз стоїть перед серйозними зовнішніми та внутрішніми політичними ризиками, зокрема високим рівнем зовнішнього боргу, але ми віримо, що якщо українські політики (як нинішні, так і новообрані) поводитимуться відповідально, то ці ризики можна суттєво знизити до 2021 року. Це допоможе залучити інвестиції, прискорити демократичні реформи та економічне зростання. Для досягнення цих цілей ми готові взяти на себе співвідповідальність щодо реалізації наступних Принципів і запрошуємо тих, хто відповідальний за прийняття та реалізацію політичних рішень, приєднатися до нас.

Принципи:

У сфері економічної політики

1. Підтримка макроекономічної стабільності: збереження макроекономічної стабільності країни. Особливо важливо зберегти і захистити незалежність Національного банку від будь-якого політичного втручання, а також продовжити реалізацію програми співпраці з Міжнародним валютним фондом.

2. Впровадження далекосяжних ринкових економічних реформ:

- відкритий ринок сільськогосподарських земель;
- приватизація всіх великих державних підприємств, продаж яких дозволено, і значне скорочення переліку державних підприємств, приватизацію яких заборонено;
- завершення реформи корпоративного управління державних підприємств шляхом створення незалежних наглядових рад у всіх великих державних підприємствах та банках;
- реформування податкових і митних органів та створення служби фінансових розслідувань, яка замінить податкову міліцію та підрозділи боротьби з економічною злочинністю інших правоохоронних органів;
- лібералізація контролю над рухом капіталу та валютного регулювання..

3. Лібералізація та прозоре функціонування енергетичного сектору: впровадження ринкових реформ в енергетичному секторі, які зроблять його ефективним і конкурентним, шляхом завершення реформи ринків газу та електроенергії, скасування державних дотацій в енергетиці, початку реформування ринку вугілля та сектору тепlopостачання, зменшення споживання вугілля та розвитку відновлюваних джерел енергії, а також ефективне споживання енергетичних ресурсів, захист вразливих споживачів, належне управління та забезпечення енергетичної незалежності. Упровадження цих Принципів забезпечить прихід інвестицій та розвиток економіки країни, що, в свою чергу, призведе до покращення добробуту кожної родини.

У сфері посилення національної безпеки та оборони

4. Розбудова оборонних та безпекових спроможностей на основі стандартів НАТО: проведення системних реформ, передбачених законом “Про Національну безпеку України”, з метою формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості (national resilience), який підлягатиме всеохоплюючому цивільному нагляду. Запровадження довгострокового планування, орієнтованого на розвиток оборонних та безпекових спроможностей, спрямованих на відновлення територіальної цілісності та суверенітету України. Створення системи урядового управління у сфері оборонної промисловості з метою забезпечення ефективного функціонування українських виробників

---

¹ Драфт документу вироблено Робочою групою громадянського суспільства щодо підготовки до участі в Конференції з питань реформ в Україні (Торонто, 2-4 липня 2019) за координації Реанімаційного Пакету Реформ (РПР) та погоджено Радою РПР для винесення на широке публічне обговорення. Пропозиції та коментарі до документу можна буде вносити через онлайн-коментування на сайті РПР 24/04/2019-17/05/2019 та під час регіональних обговорень у травні 2019.

будь-яких форм власності та з країн НАТО, в тому числі, за рахунок прозорого доступу до державного оборонного замовлення.

У сфері сприяння політичній конкуренції та підзвітності

5. Завершення комплексної виборчої реформи: забезпечити вільні і чесні вибори, рівні умови для реалізації політичних прав громад, неминучість покарання за скоєння злочинів під час виборів, а також пропорційність санкцій за порушення закону. У рамках цих заходів ми підтримуємо запровадження пропорційної системи з відкритими регіональними списками, ефективну систему реалізації виборчих прав внутрішньо переміщених осіб та трудових мігрантів, а також ефективну систему функціонування виборчого правосуддя.

6. Підвищення незалежності українських засобів масової інформації. Захист українських громадських ЗМІ, UA:Суспільне мовлення від фінансового тиску. Оновлення українського законодавства у сфері ЗМІ з метою поліпшення медіа-середовища та реагування на поточні виклики, наприклад, у сфері аудіовізуальних медіа-послуг, регулювання Інтернету. Обмеження виборчих фондів, забезпечення прозорості всіх поточних видатків на здійснення передвиборчої агітації та зміцнення ролі ЗМІ під час виборів. Можливість свідомо, користуючись незалежними джерелами інформації, обирати не лише політичні сили, а й політиків, які їх представлятимуть, сприятиме більш чіткій відповідальності політичних гравців перед суспільством і гарантуватиме те, що вплив громадян на політичні процеси посилиться. Влада не зможе ігнорувати думки виборців і змушена буде на них реагувати швидше та ефективніше.

У сфері верховенства права та справедливості

7. Впровадити комплексні кроки з реформування сфери юстиції: продовжити деполітизацію судової влади і посилити ефективність її оновлення шляхом надання відповідних повноважень тим, кому суспільство довіряє найбільше - представникам громадськості та іноземним експертам, а також перезапустити оцінювання суддів, щодо доброчесності яких є обґрунтовані сумніви. Провести реформу адвокатури, запровадити нові IT-рішення для сфери юстиції та осучаснити юридичну освіту і правила доступу до правничих професій відповідно до міжнародних стандартів. Посилити функціональну спроможність органів правопорядку через впровадження міжнародних стандартів і підходів до ведення детективної та негласної діяльності, а також забезпечити незалежність прокуратури шляхом її деполітизації.

8. Підвищити ефективність антикорупційної інфраструктури:

Професійна, незалежна, ефективна і позбавлена політичного втручання робота всіх елементів антикорупційної інфраструктури (НАЗК, НАБУ, САП, ВАС, АРМА), які забезпечують запобігання та протидію корупції, необхідна для того, щоб рівень корупції знижувався довіри громадськості до влади зростав, а економічний розвиток та благополуччя прискорювались. Задля цього необхідно перезапустити НАЗК та переобрати керівництво САП за новою процедурою, а також забезпечити незалежність обох органів. Потрібно запобігти спробам знищення антикорупційного законодавства та інституцій таких як НАБУ. Важливо забезпечити ВАС необхідними ресурсами у повному обсязі, а також обрати керівника та працівників апарату суду на засадах відкритого та прозорого конкурсу. Також потрібно провести комплексну реформу СБУ, щоб позбавити її антикорупційних та економічних повноважень, перетворивши на класичну спецслужбу, що займається антитерористичною діяльністю та контррозвідкою.

У сфері захисту громадянського суспільства та свободи асоціацій

9. Створення сприятливих умов для життєздатного та ефективного громадянського суспільства: забезпечити сприятливе правове середовище для розвитку громадянського суспільства, зокрема через подальше спрощення законодавства для діяльності інститутів громадянського суспільства та їх фінансової стійкості, скасування електронного декларування для антикорупційних активістів, проведення ефективного розслідування усіх нападів на громадських активістів та співпраці з органами влади для забезпечення безпеки представників громадянського суспільства.

У сфері створення ефективної сервісної держави

10. Продовження всебічної реформи державного управління:

Впровадження кращих стандартів і практик належного врядування у діяльності Кабінету Міністрів та центральних органів виконавчої влади задля ефективного формування та реалізації державної політики, що базується на оцінці позицій заінтересованих сторін, аналізі політики та стратегічному плануванні при

забезпечення високої професійності державної служби. Ефективне урядування та якісне надання адміністративних послуг громадянам є умовою подальшої євроатлантичної інтеграції України.

11. Парламентська реформа: повноцінна реалізація реформи (в першу чергу в рамках базованої на рекомендаціях Європейського Парламенту Постанови Парламенту «Про заходи з реалізації рекомендацій щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України» від 17.04.2016) має розглядатися як невід’ємна складова загальної реформи публічної адміністрації. Найважливішим кроком у реалізації реформи має стати схвалення концепції законодавчого процесу “від початку до кінця” (узгодженої з усіма суб’єктами законодавчої ініціативи), яка би відображала цільову систему вироблення та ухвалення рішень, визначала ключові етапи реалізації реформи та окреслювала ефективні шляхи впровадження окремих компонентів реформи задля забезпечення когерентності зусиль всіх суб’єктів законодавчої ініціативи.

12. Завершення децентралізації: завершити реформу місцевого самоврядування та територіальної організації влади на базовому та субрегіональному рівнях, запровадити належний контроль за законністю рішень органів місцевого самоврядування та вдосконалити систему фінансування державної регіональної політики. Чітко розмежувати повноваження між різними рівнями органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності. Необхідно ухвалити конституційні зміни, щоб завершити реформу і зробити її незворотною.

13. Продовження комплексного реформування системи охорони здоров’я: сприяти побудові системи охорони здоров’я, орієнтованої на пацієнта, шляхом кардинальної зміни організаційно-економічних принципів управління, у відповідності до ринкових умов та міжнародних стандартів, які забезпечать рівний доступ населення до якісної медичної допомоги та фінансовий захист у випадку захворювання.

У сфері охорони навколишнього природного середовища

14. Принцип попередження заподіяння шкоди повинен бути в основі реформи екологічного контролю: для цього контроль повинен бути дієвим, ефективним, оперативним, прозорим; міра відповідальності за правопорушення повинна бути співмірною заподіяній довікілью шкоді, невідворотно наставати як для фізичних, так і юридичних осіб; усі заходи у сфері охорони довкілля повинні відбуватися сплановано та з урахуванням наслідків їхнього впливу на довкілля. Реалізація принципу дозволить попередити заподіяння шкоди довкіллю, життю та здоров’ю населення, зменшити видатки на усунення наслідків шкоди, заподіяної довкіллю.

У результаті цих кроків державна влада стане ближчою до потреб громадян, ефективно та своєчасно забезпечуватиме основні потреби розвитку як держави, так і кожного громадянина, а робота у державному секторі перестане сприйматися як щось за визначенням неprestижне та корумповане. Кожен громадянин зможе отримати кращі державні послуги у державного службовця, задоволеного своїм статусом.

На додаток до цих Принципів, ми, представники українських реформаторських сил у громадянському суспільстві та приватному секторі, беремо на себе добровільне зобов’язання дотримуватися цінностей прозорості, підзвітності, рівності та інклюзивності. Ми вважаємо, що такий підхід дозволить нам не тільки захистити досягнуті успіхи, але й продовжувати та прискорювати позитивні зміни в нашій країні, за умов ефективної співпраці з органами влади та міжнародними партнерами у процесі реалізації вищезазначених пріоритетів.